

درس‌های چین مانو برای ایران

سیدمحمدعلی احمدی

استاد اقتصاد

طرح تبدیل هر خانه به یک واحد تولیدی و تبدیل جوانان به تولیدکنندگان خرد توسط دبیر شورای عالی امنیت ملی، در نگاه نخست می‌تواند جذاب و حتی امیدبخش به نظر برسد، به‌ویژه در شرایطی که اقتصاد کشور با مسئله اشتغال، کاهش قدرت خرید، محدودیت سرمایه‌گذاری و دشواری ورود جوانان به بازار کار مواجه است. استفاده از ظرفیت‌های خانوارها و تشویق فعالیت‌های کوچک اقتصادی، فی‌نفسه ایده‌ای نادرست نیست. دربرخی از موارد، بخشی از فرایند توسعه و کارآفرینی محسوب می‌شود. مسئله اما از جایی آغاز می‌شود که تولید خرد خانگی به‌عنوان راه‌حل عمومی و فراگیر برای مشکلات ساختاری اقتصاد معرفی شود. گویی می‌توان با تبدیل خانه‌ها به واحدهای تولیدی، بدون توجه کافی به سرمایه، فناوری، بازار، زنجیره تأمین، بهره‌وری، آموزش، زیرساخت و سیاست‌های کلان اقتصادی، مسئله تولید و اشتغال را حل کرد. تاریخ اقتصاد سیاسی نمونه‌ای مهم از پیامدهای چنین ساده‌سازی‌هایی را در اختیار جهانیان قرار داده است: تجربه «چش بزرگ به جلو» در چین مانو.

❑ رویای چش اقتصادی با بسج توده‌ها

در سال ۱۹۵۸، مانو تسه‌توگ پرنامه‌ای را آغاز کرد که بعدها با عنوان «چش بزرگ به جلو» شناخته شد. هدف آن این بود که چین با بسج گسترده نیروی انسانی و منابع موجود، در مدت کوتاهی از یک اقتصاد عمدتاً کشاورزی به کشوری صنعتی و قدرتمند تبدیل شود.

این برنامه بر سازمان‌دهی مجدد زندگی اقتصادی و اجتماعی، ایجاد کمون‌های مردمی، بسج نیروی کار روستایی و افزایش هم‌زمان تولید کشاورزی و صنعتی استوار بود. اما مشکل اساسی تنها در بلندپروازی اهداف نبود. مشکل در این بود که پیچیدگی فرایند توسعه اقتصادی به مجموعه‌ای از دستوره‌های ساده و بسج توده‌ای فرواشته شده بود. در واقع تصور غالب این بود که اگر نیروی انسانی عظیم چین به‌صورت متمرکز بسیج شود. در این صورت می‌توان کمبود سرمایه، فناوری و زیرساخت را تا حد زیادی جبران کرد.

❑ **«کوره‌های حیاط پشتی»؛ نماد صنعتی سازی از پایین** یکی از مشهورترین جلوه‌های این سیاست، کارزار تولید فولاد در کوره‌های کوچک محلی و موسوم به «کوره‌های حیاط‌پشتی» بود. مردم در مناطق روستایی تشویق شدند در مقیاس‌های بسیار کوچک به تولید آهن و فولاد بپردازند. مسئله این بود که تولید فولاد، برخلاف تصور سیاست‌گذاران، صرفاً به داشتن نیروی انسانی و یک کوره وابسته نیست. تولید صنعتی نیازمند مواد اولیه مناسب، فناوری، دانش فنی، انرژی، تجهیزات، استانداردهای کیفی و شبکه سازمان‌یافته تولید است. بخش قابل توجهی از تولید این کوره‌های کوچک کیفیت صنعتی لازم را نداشت و در عین حال، نیروی انسانی، سوخت و برخی ابزارهای مورد استفاده در فعالیت‌های روزمره و کشاورزی به این کارزار اختصاص یافت. بنابراین مسئله صرفاً این نبود که «کوره‌های کوچک فولاد تولید نکرده» بلکه مسئله عمیق‌تر بود زیرا منابع محدود اقتصاد به فعالیت‌های اختصاص یافت که بدون بر خوردرای از الزامات لازم برای تولید صنعتی، نیازناوست به هدف مورد نظر دست پیدا کنند. همین نکته برای هر سیاستی که بخواهد تولید را صرفاً با پرزاندن‌کردن واحدهای کوچک در سراسر جامعه افزایش دهد، یک هشدار جدی محسوب می‌شود.

❑ اشتغال با تولید مولد یکی نیست

یکی از مهم‌ترین درس‌های تجربه چین، تفاوت میان بسج نیروی کار و افزایش بهره‌وری است. ممکن است بتوان میلیون‌ها نفر را وارد یک فعالیت اقتصادی کرد، اما این امر الزاماً به معنای افزایش ثروت، بهره‌وری و رفاه نیست. از این منظر، میان «اشتغال‌زایی» و «تولید ثروت» تفاوت مهمی وجود دارد. یک سیاست اقتصادی موفق باید از خود بپرسد:چه چیزی تولید می‌شود؟یا چه فناوری؟یا چه میزان سرمایه؟وای چه بازاری؟یا چه کیفیتی؟و در نهایت، چه میزان ارزش افزوده ایجاد می‌کند؟اگر پاسخ روشنی برای این پرسش‌ها وجود نداشته باشد، تبدیل خانه به کارگاه ممکن است صرفاً تغییر نام بیکاری به اشتغال است با صرف هزینه نجومی و البته بدون کسب درآمد .

❑ از فولاد بی کیفیت تا سیاست‌گذاری بی کیفیت

تجربه «چش بزرگ به جلو» صرفاً داستان شکست یک سیاست صنعتی نیست؛ بلکه نمونه‌ای کلاسیک از خطر سیاست‌گذاری ایدئولوژیک و ساده‌سازی مسائل پیچیده اقتصادی است. وقتی یک حکومت تصور می‌کند با یک دستور سیاسی می‌توان فرایند پیچیده تولید را دگرگون کرد، ممکن است میان «هدف‌گذاری» و «تحقق هدف» فاصله‌ای عظیم ایجاد شود.

در چنین شرایطی، حتی آمارهای تولید نیز می‌توانند گمراه‌کننده باشند. افزایش تعداد واحدهای تولیدی، افزایش تعداد افراد مشغول به کار یا حتی افزایش مقدار یک محصول، الزاماً به معنای توسعه اقتصادی نیست؛ زیرا توسعه، افزایش پایدار بهره‌وری و ظرفیت تولید ثروت است و صرفاً افزایش تعداد فعالیت‌های اقتصادی مالک قرار نمی‌گیرد.

❑ هزینه سیاست‌گذاری نادرست

چش بزرگ به جلو» در نهایت با بحران اقتصادی و قطعی عظیمی همراه شد. درباره میزان دقیق هر «ویرم اخلاف‌هایی میان پژوهنگران جوان دارد، اما روشن است که میلیون‌ها انسان در جریان این بحران جان خود را از دست دادند. منابع تاریخی، دوره ۱۹۵۸ تا ۱۹۶۲ را یکی از مرگ‌بارترین فجایع ناشی از سیاست‌گذاری اقتصادی در قرن بیستم می‌دانند.

اینه تبدیل همه ابعاد این فاجعه را صرفاً به «کوره‌های حیاط‌پشتی» نسبت داد، قطعی حاصل مجموعه‌ای از عوامل بود. سیاست‌های کشاورزی و اشتراکی‌سازی اهداف غیرواقع‌بینانه تولید، گزارش‌های آماری نادرست، تخصیص نامناسب منابع، محدودیت‌های سیاسی در بیان خطاهای و مجموعه‌ای از شرایط طبیعی و اقتصادی. دقیقاً به همین دلیل است که بازخوانی تجربه چین اهمیت دارد. در واقع فاجعه تنها محصول یک تصمیم منفرد نیست بلکه نتیجه انباشته‌شدن مجموعه‌ای از تصمیم‌های ساده‌انگارانه در یک نظام سیاست‌گذاری است.

تجربه به چین به نامی گوید که بسج مردم برای تولید همیشه اشتباه است. برعکس، چین در دهه‌های بعد توانست از ظرفیت عظیم نیروی انسانی خود برای رشد اقتصادی استفاده کند.

بنابراین، مقایسه تاریخی میان «کوره‌های حیاط‌پشتی» و ایده «خانه‌های تولیدی» نباید به این نتیجه ساده‌انگارانه ختم شود که هر نوع تولید خرد محکوم به شکست است. مقایسه درست این است که این سوال پرسیده شود که آیا سیاست‌گذار می‌خواهد از ظرفیت تولیدکنندگان خرد در یک نظام اقتصادی کارآمد استفاده کند، یا می‌خواهد با تکیه بر بسج توده‌ای، جای خالی سرمایه، فناوری، بازار و سیاست اقتصادی را پر کند؟

سخن آخر

مسئله اقتصاد رانمی‌توان با شعار دادن حل کرد، همان گونه که توسعه را نمی‌توان با یک فرمان سیاسی ایجاد کرد. در واقع تولید، حاصل برهم‌کنش پیچیده سرمایه، نیروی انسانی، فناوری، مدیریت، بازار، زیرساخت، امنیت اقتصادی و نهادهای کارآمد است.

در واقع توسعه اما با شعار آغاز نمی‌شود؛ با دانش، نهاده، سرمایه، فناوری، بهره‌وری و سیاست‌گذاری مبتنی بر شواهد آغاز می‌شود.اگر قرار است از تاریخ چیزی آموخته شود، شاید مهم‌ترین درس آن همین باشد، ازموه را دوباره ازموذن خطا است. به‌ویژه وقتی هزینه آزمون، زندگی و آینده یک جامعه باشد.

خبر

رئیس جمهور در هجدهمین نشست سران بریکس پلاس

تاب‌آوری اقتصادی بدون امنیت، پایدار نخواهد بود

با رد ادعای ساخت سلاح هسته‌ای، بر پایبندی ایران به ان‌بی‌تی و آمادگی برای گفت‌وگو در چارچوب قوانین بین‌المللی تأکید کرد و ترور رهبران، دانشمندان و حمله به زیرساخت‌های کشورمان را جنایت خواند و تصریح کرد: ایران به دنبال جنگ نیست، اما با تحریم، بستن راه‌های دارو و غذا و فشار بر مردم تسلیم نخواهد شد و تنها راه، توقف تجاوز و یک‌جانبه‌گرایی امریکاست. رئیس‌جمهوری در بخشی از این مصاحبه گفت: هدف بریکس پایان دادن به تمامیت‌خواهی امریکاست که هر کشوری را که بخواهد تحریم می‌کند، در بریکس قرار است نوع معاملات، تجارت و همکاری ما مستقل از این باشد که یک کشور سایر کشورها را تحریم کند؛ باید با یکدیگر تعامل کنیم. اینجا جمع شده‌ایم به یکدیگر کمک کنیم، راه پیدا کنیم و از هم پشتیبانی کنیم تا بتوانیم در برابر این تمامیت‌خواهی و یک‌جانبه‌گرایی بایستیم. در این اجلاس و با همکاری کشورهای بزرگ جهان همچون چین، روسیه و هند به دنبال راهی هستیم که جهان را از یک‌جانبه‌گرایی امریکا خارج کنیم و با یکدیگر تعامل کنیم. این رسالت و مسئولیت اجلاس بریکس است. وی موفقیت بریکس زمانی نیز محقق خواهد شد که یک بیانیه مشترک صادر شود و به نظر می‌رسد اختلافات میان امارات متحده عربی و ایران به مانهی جدی در مسیر دستیابی به چنین بیانیه مشترکی تبدیل شده است.

ظرفیت‌های خود را در اختیار همکاری‌های بریکس قرار دهد. تاب‌آوری بدون همکاری پایدار نمی‌ماند، همکاری بدون عدالت پایدار نیست و پایداری بدون صلح و امنیت امکان‌پذیر نخواهد بود. بیایید بریکس را به بستری برای تبدیل این اصول به اقدام عملی تبدیل کنیم. آینده‌ای که در آن رشد، امنیت و توسعه برای همه امکان‌پذیر باشد، نه تنها ممکن است، بلکه مسئولیتی مشترک در برابر نسل‌های آینده است. همچنین مسعود پزشکیان در حاشیه حضور در اجلاس سران کشورهای عضو بریکس با شبکه خبری «پندیا تودی هند» مصاحبه کرد. رئیس‌جمهوری با تأکید بر پیوندهای تاریخی و فرهنگی میان ایران و هند، از بهبود روزافزون روابط با نخست‌وزیر هند و اهمیت چهارپار به‌عنوان چهارراه ترانزیتی منطقه سخن گفت و بریکس را سازوکاری برای مقابله با یک‌جانبه‌گرایی امریکا و تحریم‌های یک‌طرفه معرفی کرد و خواستار همکاری مستقل کشورهای عضو در تجارت، سرمایه‌گذاری و امنیت منطقه‌ای شد. پزشکیان در ادامه روابط ایران با همسایگان از جمله امارات، عربستان، پاکستان، قطر، روسیه و چین را دوستانه توصیف کرد و مشکل اصلی را پایگاه‌های امریکا در منطقه دانست و خاطر‌نشان کرد: ایران آغازگر هیچ جنگی نبوده و تنها در برابر تجاوز امریکا و اسرائیل از خود دفاع کرده است.

رئیس‌جمهوری در بخش دیگری از صحبت‌های خود به تنهایی قادر به حل چالش‌های امروز جهان نیست. بریکس باید ظرفیت‌های پراننده کشورهای جنوب جهانی را به ظرفیت مشترک تبدیل کند. در این میان، موقعیت ژئوپلیتیکی و ظرفیت انرژی و ترانزیتی جمهوری اسلامی ایران می‌تواند در توسعه مسیرهای تجاری و انرژی میان اعضا نقشی مؤثر ایفا کند.» وی افزود: «رکن سوم، «پایداری» است. توسعه‌ای که نابرابری را افزایش دهد یا هزینه‌های امروز را بر دوش نسل‌های آینده بگذارد، پایدار نخواهد بود. نباید فراموش کنیم که جنگ یکی از عوامل جدی تخریب محیط‌زیست است. تجربه اخیر ایران نشان داد که آسیب به زیرساخت‌های انرژی و صنعتی، پیامدهایی فراتر از خسارت اقتصادی دارد و منابع طبیعی منطقه را نیز تحت تأثیر قرار می‌دهد.»

به گفته پزشکیان در کنار این سه رکن، «دانش و نوآوری» نیز عاملی تعیین‌کننده است. بریکس باید اطمینان دهد که هوش مصنوعی و فناوری‌های نوین ابزار سلطه نشوند، بلکه وسیله توانمندسازی ملت‌ها باشند. وی افزود: «بریکس امروز صرفاً چارچوبی برای همکاری میان چند اقتصاد نوظهور نیست بلکه نشانه تقاضای فزاینده برای جهانی متوازن‌تر و فراگیرتر است که در آن هیچ مرکز قدرتی حق تعیین سرنوشت دیگران را نداشته باشد.»

❑ **پیشرفت پروژه‌ها باید ماهانه ۱۰ تا ۱۵ درصد شود** وزیر راه و شهرسازی با اشاره به بزرگی هدف تحویل ۱۳۰ هزار واحد مسکونی، اظهار کرد: وقتی از تحویل ۱۳۰ هزار واحد سخن می‌گوییم باید توجه داشته باشیم که این عدد به معنای تأمین مسکن برای تعداد زیادی خانوار است و تحقق آن نیازمند همت و پشتیبانی جدی است.

صادق با تأکید بر ضرورت افزایش سرعت پیشرفت پروژه‌ها گفت: اگر پروژه‌ای هر ماه فقط یک یا دو درصد پیشرفت داشته باشد تکمیل آن ممکن است سال‌ها طول بکشد؛ بنابراین باید در روند اجرای پروژه‌ها، پیشرفت‌های ۱۰ تا ۱۵ درصدی ایجاد شود و موانع موجود با جدیت بیشتری برطرف شود. وی همچنین خواستار استفاده از ظرفیت استان‌ها و افزایش اختیارات مدیران استانی برای رفع مشکلات شد و افزود: اگر موضوعی نیازمند تفویض اختیار یا تصمیم‌گیری ویژه است باید به وزارت راه و شهرسازی اعلام شود تا برای گره‌گشایی از پروژه‌ها اقدام شود.

❑ ضرورت تعیین تکلیف زمین‌های دارای ظرفیت ساخت

وزیر راه و شهرسازی در بخش دیگری از سخنان خود بر تعیین تکلیف زمین‌های دارای ظرفیت ساخت تأکید کرد و گفت: اگر زمین می‌تواند مشکلات پروژه‌های مسکن را حل کند، باید زمینه واگذاری و آماده‌سازی آن فراهم شود. در شرایط فعلی نباید فشار بیشتری به مردم وارد کرد و دستگاه‌های مسئول باید برای تأمین زیرساخت‌ها تعیین تکلیف پیمانکاران و

به تنهایی قادر به حل چالش‌های امروز جهان نیست. بریکس باید ظرفیت‌های پراننده کشورهای جنوب جهانی را به ظرفیت مشترک تبدیل کند. در این میان، موقعیت ژئوپلیتیکی و ظرفیت انرژی و ترانزیتی جمهوری اسلامی ایران می‌تواند در توسعه مسیرهای تجاری و انرژی میان اعضا نقشی مؤثر ایفا کند.» وی افزود: «رکن سوم، «پایداری» است. توسعه‌ای که نابرابری را افزایش دهد یا هزینه‌های امروز را بر دوش نسل‌های آینده بگذارد، پایدار نخواهد بود. نباید فراموش کنیم که جنگ یکی از عوامل جدی تخریب محیط‌زیست است. تجربه اخیر ایران نشان داد که آسیب به زیرساخت‌های انرژی و صنعتی، پیامدهایی فراتر از خسارت اقتصادی دارد و منابع طبیعی منطقه را نیز تحت تأثیر قرار می‌دهد.»

به گفته پزشکیان در کنار این سه رکن، «دانش و نوآوری» نیز عاملی تعیین‌کننده است. بریکس باید اطمینان دهد که هوش مصنوعی و فناوری‌های نوین ابزار سلطه نشوند، بلکه وسیله توانمندسازی ملت‌ها باشند. وی افزود: «بریکس امروز صرفاً چارچوبی برای همکاری میان چند اقتصاد نوظهور نیست بلکه نشانه تقاضای فزاینده برای جهانی متوازن‌تر و فراگیرتر است که در آن هیچ مرکز قدرتی حق تعیین سرنوشت دیگران را نداشته باشد.»

جمهوری اسلامی ایران آمادگی دارد در این مسیر،

وزیر راه و شهرسازی ضمن اعلام اینکه پروازهای خارجی برقرار است و مشکل خاصی در این زمینه وجود ندارد، گفت: ۱۳۰ هزار واحد مسکن حمایتی تا پایان سال است به متقاضیان تحویل داده شود.

به گزارش ایسنا، فرزانه صادقی در جمع خبرنگاران در حاشیه جلسه پایش طرح‌های حمایتی مسکن در پاسخ به اینکه آیا پروازهای خارجی همچنان برقرار است و مشکلی در آنها ایجاد نشده است، گفت: پروازها براساس آنچه تاکنون سازمان هواپیمایی اعلام کرده است، هم از فرودگاه امام(ره) و هم از فرودگاه مهرآباد طبق برنامه انجام می‌شود. وی تأکید کرد: درحال حاضر مشکل خاصی در این زمینه وجود ندارد.

❑ تحویل ۱۳۰ هزار واحد مسکن حمایتی تا پایان سال

صادق همچنین در جلسه پایش طرح‌های مسکن حمایتی با قدردانی از تلاش مدیران استانی برای پیشبرد پروژه‌های مسکن در شرایط موجود بر ضرورت افزایش هماهنگی میان استان‌ها و تسریع در روند اجرای طرح‌ها تأکید کرد.

وی با اشاره به اهمیت تبادل تجربه میان استان‌ها اظهار کرد: هر موضوعی که در یک استان حل‌وفصل شده باشد، قابلیت حل‌وفصل در استان‌های دیگر را نیز دارد؛ بنابراین مدیران باید علاوه بر جلسات هفتگی از طریق گفت‌وگو و هماهنگی مستمر، برای رفع مشکلات پروژه‌ها اقدام کنند.

وزیر راه و شهرسازی با بیان اینکه هدف‌گذاری انجام‌شده تحویل حدود ۱۳۰ هزار واحد مسکونی تا پایان سال است، گفت: تمامی این واحدها دارای پیشرفت فیزیکی بالای ۸۰ درصد هستند و با اولویت‌بندی منابع می‌توان تعداد زیادی از پروژه‌ها را تعیین تکلیف کرد.

صادق افزود: در شرایط محدودیت منابع نمی‌توان منابع موجود را به‌صورت یکسان میان پروژه‌هایی با پیشرفت فیزیکی ۱۰ تا ۹۰ درصد توزیع کرد زیرا در این صورت پروژه‌های دارای پیشرفت بالا نیز با سرعت کافی به پایان

همه اعضای بریکس بر تقویت ارزهای ملی تأکید دارند

وزیر امور خارجه جمهوری اسلامی ایران با اشاره به اهمیت گروه بریکس، گفت: هند کشور بزرگی و نوظهوری است که در حال حاضر ریاست بریکس را بر عهده دارد و می‌تواند این گروه و کشورهای عضو آن را به خوبی هدایت کند. به گزارش ایسنا، سید عباس عراقچی در حاشیه اجلاس سران بریکس و در پاسخ به خبرنگاران هندی اظهار کرد: ما هند را یک کشور بزرگ و نوظهور می‌دانیم که در حال حاضر ریاست بریکس را بر عهده دارد.

وی افزود: بریکس در حال حاضر نهاد بسیار مهمی است و نقش بسیار مهمی ایفا می‌کند. مطمئن هستم که هند می‌تواند

گروه بریکس و کشورهای عضو این گروه را به خوبی هدایت کند.

عراقچی همچنین درباره دیدگاه اعضای بریکس درباره استفاده از ارزهای ملی در مبادلات تجاری گفت: در داخل

بریکس، دیدگاه‌های متفاوتی وجود دارد، اما همه اعضای این گروه بر این باورند که باید ارزهای ملی تقویت شوند و تجارت

تعرفه انبارداری خودرو در بنادر تعدیل شد

مربوط به انبارداری خودروهای سواری اتخاذ شده است.

بر اساس این ابلاغیه، درخواست تعدیل تعرفه‌های انبارداری خودروهای سواری مطابق جداول پیوست و با رعایت سایر قوانین و مقررات، آیین‌نامه‌ها و دستورالعمل‌های لازم‌الاجرا مورد تصویب قرار گرفته است.

تعرفه‌های تعدیل شده از تاریخ ۱۵ شهریورماه ۱۴۰۵ قابل اجرا خواهد بود.

در این ابلاغیه همچنین در معاونت مربوطه خواسته شده است اقدامات لازم برای اجرای مصوبه انجام و نتایج حاصله به اداره‌کل حوزه مدیرعامل، بازرسی، مدیریت عملکرد و حقوق شهروندی سازمان بنادر و دریانوردی اعلام شود.

هیات عامل سازمان بنادر و دریانوردی با تعدیل تعرفه انبارداری خودروهای سواری در بنادر بازرگانی شمال و جنوب کشور موافقت کرد و تعرفه‌های جدید از ۱۵ شهریورماه ۱۴۰۵ قابل اجرا خواهد بود.

به گزارش ایسنا، بر اساس ابلاغیه مدیرکل حوزه مدیرعامل، بازرسی، مدیریت عملکرد و حقوق شهروندی سازمان بنادر و دریانوردی، موضوع «تعرفه انبارداری خودروهای سواری در بنادر بازرگانی شمال و جنوب کشور» در اجلاس شماره ۲۳۳۷ مورخ ۱۹ مردادماه ۱۴۰۵ هیات‌عامل مطرح و پس از بررسی، به تصویب رسید.

این تصمیم در پی نامه معاونت امور بندری و اقتصادی سازمان بنادر و دریانوردی و درخواست تعدیل تعرفه‌های